

Nr 465

Av herr **Nilsson, Ferdinand, m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition angående ökning av de svenska insatserna i Internationella valutafonden och Världsbanken.*

I proposition nr 126 till innevarande års riksdag föreslås att riksdagen skall godkänna en höjning av den svenska andelen i Internationella valutafonden med 50 procent och en ökning av den svenska andelen i Internationella återuppbyggnadsbankens grundfond med 100 procent. Sveriges tillskott till valutafonden uppgår nu till 100 milj. dollar, varav fjärdedelen inbetalats i guld och resten erlagts i svenska kronor. Sveriges andel i banken uppgår likaledes till 100 milj. dollar. Därav har endast två procent erlagts i guld och 18 procent i kronor medan återstoden erlagts genom garantiförbindelse, som skall inbetalas när så erfordras för att täcka uppkomna förluster och av banken kan belånas som säkerhet för dess upplåning.

Fondens huvuduppgift har angivits vara att ge finansiell hjälp för stabilisering av derangerade valutor. Banken anges sedan tillkomsten 1946 i allt större omfattning ha kommit att engagera sig i låneprojekt särskilt i s. k. underutvecklade länder men även i industrialiserade länder med betydande kapitalbehov. Ungefär hälften av bankens utlåning sker med upplånade medel och de till 80 procent av andelarna uppgående garantiförbindelserna anges tjäna som en betydelsefull säkerhet härför. Den 30 september 1958 uppgick utlåningen till 3 250 milj. dollar och utlåningen har varit i starkt stigande. Uppenbart är att med hänsyn till det ekonomiska världsläget sådana engagemang är förenade med betydande risker.

Beträffande fonden innebär propositionens förslag att det ursprungliga beloppet 100 milj. dollar (= 517,3 milj. kr.) höjes med 50 milj. dollar (= 258,7 milj. kr.). Inbetalningen skall liksom hittills ske med en fjärdedel — eller 64,7 milj. svenska kronor — i guld och tre fjärdedelar — således 194 milj. kronor — i svenska kronor på fondens konto i riksbanken.

I fråga om banken avser förslaget att vårt lands andel i bankens grundfond, som nu är 100 milj. dollar eller 517 milj. kronor i svenskt mynt, skall höjas till 200 milj. dollar eller tillsammans till 1 034 milj. kronor.

Den svenska inbetalade andelen skall även efter utökningen av insatsen bestå av de vid inträdet 1951 inbetalade 2 milj. dollar samt de i kronor på konto i riksbanken inbetalade 93 milj. kronor, motsvarande ytterligare 18 milj. dollar. Det kan nämnas att av de 93 milj. kronorna har banken successivt utnyttjat inemot 87 milj. kr. för sin låneverksamhet, varav dock 4 milj. kr. återbetalats. Men den stora insatsökningen — med 517 milj.

kronor — sker lätt och smidigt — kanske farligt lätt och smidigt — genom att garantibeloppet — eller om man så vill säga borgensförbindelsen — höjes till 931 milj. kronor.

Finansministern anger i propositionen att de hittillsvarande stora insatserna med hänsyn till de vidgade uppgifter som visat sig nödvändiga — väl på grund av de svåra ekonomiska problemen i många länder — snart skall vara otillräckliga. I propositionen anföres att bankens direktörer visserligen anger att de några år — kanske fram till 1963 — skulle kunna klara sig med mindre nya insatser men finner tydligen det bättre med hänsyn till obligationsmarknaden att redan nu komma med det större kravet. Riksbanksfullmäktige har försiktigtvis ansett sig böra begära riksdagens garanti även för täckning av förluster som kan hänföra sig också till de nya insatserna.

Av de belopp som i propositionen avses synes man särskilt böra uppmärksamma garanti- eller borgensengagemanget, då det är fråga om sådana jättebelopp. Läget i världen är ingalunda politiskt och ekonomiskt så stabiliserat att man kan blunda för möjligheten, att den gamla sanningen åter kan aktualiseras, att den som går i borgen går i sorgen. Många enskilda har dyrköpta erfarenheter av vad det kan innebära att bara lättsinnigt "skriva på". Det är dock på visst sätt en gradmätare av svårigheterna bland de lånande länderna att kreditbehovet på i propositionen angivet sätt under senaste år så starkt stegrats. Det är inte nog med att som finansministern ägna föga eller ingen uppmärksamhet i propositionen åt riskerna, men trösta sig med att "någon ytterligare utbetalning i detta sammanhang ej (blir) erforderlig, då ökningen helt hänför sig till garantibeloppet".

Det är riktigt att i *detta sammanhang* är det bara att skriva på. De risker som är förenade därmed kommer i andra sammanhang, de belastar framtiden.

Den enskilde får tänka sig för innan han skriver på borgen hur han skall kunna infria vad han åtager sig. Några anvisningar om hur därvid skall förfaras ingår icke i proposition nr 126 om man undantar riksbanksfullmäktiges begäran att riksdagen skall klara förlusterna om de kommer. Årets finansiella bekymmer är väl också så pass stora, att läget inte särskilt lockar till planering, hur vi skall klara de jättebelopp det gäller — om det gäller. Hittills har varken finansministern eller någon annan gett klart besked om hur vi skall få balans i årets budget. Hittills varande intäkter synes icke på långt när räcka till härför och de förslag om besparingar som framförts synes icke ha fallit i god jordmän hos riksdagsmajoriteten. Låneväg på lång sikt och upplåning på kort sikt har vanskligheter och skatteskruben har, enligt en uppfattning som delas av fler och fler, dragits åt hårt nog. Även för närmaste år synes läget knappast ljusare.

Under sådana förhållanden framstår ett engagemang i internationell

hjälpverksamhet av en art och i en omfattning som i propositionen anges knappast såsom föreslaget i lämpligt ögonblick. Även om man har uppfattningen att vi skall vara med och hjälpa när vi kan, frågar man om vi nu kan ta sådana risker. Mycket talar för att vårt folk först bör komma till bättre klarhet med egna bekymmer, innan vi ytterligare engagerar oss i de internationella sammanhangen.

Med hänsyn härtill föreslås,

att riksdagen ville avslå proposition nr 126.

Stockholm den 14 april 1959

Ferdinand Nilsson
i Kungsängen

G. Elofsson

Bertil Jonasson

Axel Andersson

Nils Johansson

Thorsten Larsson

Nils Franzén